

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**آراء وحدت رویه هیات عمومی
دیوان عالی کشور کاربرد
بر اساس قوانین کیفری**

تدوین:

میثم مختارزاده

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۴

سرشناسه	: مختارزاده، میثم، ۱۳۶۰ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: آراء وحدت رویه هیات عمومی دیوان عالی کشور کاربردی بر اساس قوانین کیفری/ تدوین میثم مختارزاده.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۱۲-۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا	
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۵۸.
موضوع	: رویه قضایی -- ایران
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۱۳۷۴۴/م/۳۷۴۴۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۹/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۴۶۷۹۸

نام کتاب	: آراء وحدت رویه هیات عمومی دیوان عالی کشور کاربردی بر اساس قوانین کیفری
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: میثم مختارزاده
صفحه آرایه	: شهرام خلخالی
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۴
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۱۲-۰۰
قیمت	: ۱۰۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۱۳
تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۷۸۹۱۵ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹
پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

تقدیم بہ

جامعہ حقوقی کشور

فهرست

فهرست موضوعی.....	۶
آراء وحدت رویه مرتبط با قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲.....	۱۴
آراء وحدت رویه مرتبط با قانون تعزیرات ۱۳۷۵.....	۵۸
آراء وحدت رویه مرتبط با قوانین متفرقه جزایی.....	۸۲
آراء وحدت رویه مرتبط با قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲.....	۱۲۰
منابع.....	۱۵۸

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند. منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست موضوعی

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۱	۴۵	۱۳۶۵/۱۰/۲۵	ماده ۱۰ ق.م.ا	۱۴
۲	۶۱۶	۱۳۷۶/۳/۶	ماده ۱۰ ق.م.ا	۱۶
۳	۷۳۷	۱۳۹۳/۹/۱۱	ماده ۱۰ ق.م.ا	۱۶
۴	۶۳۲	۱۳۷۸/۲/۱۴	ماده ۱۰ ق.م.ا	۱۷
۵	۷۳۰	۱۳۹۲/۳/۲۸	ماده ۱۰ ق.م.ا	۱۸
۶	۵۶۳	۱۳۷۰/۳/۲۸	ماده ۱۷ ق.م.ا	۱۹
۷	۶۵۴	۱۳۸۰/۷/۱۰	ماده ۲۷ ق.م.ا	۲۰
۸	۶۲۸	۱۳۷۷/۶/۳۱	ماده ۳۷ و ۳۸ ق.م.ا	۲۲
۹	۶۷۱	۱۳۸۳/۹/۱۷	ماده ۳۷ و ۳۸ ق.م.ا	۲۳
۱۰	۳۴	۱۳۵۹/۱۲/۲	ماده ۳۷ و ۳۸ ق.م.ا	۲۴
۱۱	۷۳۱	۱۳۹۲/۸/۲۸	ماده ۵۷ و ۵۸ ق.م.ا	۲۶
۱۲	۲۴/۵۹	۱۳۵۹/۱۲/۹	ماده ۹۷ و ۹۸ ق.م.ا	۲۶
۱۳	۲۵/۵۹	۱۳۵۹/۱۲/۹	ماده ۹۷ و ۹۸ ق.م.ا	۲۷
۱۴	۲۴	۱۳۵۴	مواد ۱۰۰ الی ۱۰۴ ق.م.ا	۲۹
۱۵	۵۲۵	۱۳۶۸/۱/۲۹	مواد ۱۰۰ الی ۱۰۴ ق.م.ا	۲۹
۱۶	۵۹۱	۱۳۷۳/۱/۱۶	مواد ۱۰۰ الی ۱۰۴ ق.م.ا	۳۰
۱۷	۶۵۹	۱۳۸۱/۳/۷	مواد ۱۱۵ الی ۱۱۳ ق.م.ا	۳۳
۱۸	۴۲۵۳	۱۳۳۸/۹/۱۳	مواد ۱۱۵ الی ۱۱۳ ق.م.ا	۳۳
۱۹	۱	۱۳۶۵/۲/۲	ماده ۱۳۱ ق.م.ا	۳۴
۲۰	۳۴	۱۳۶۰/۸/۳۰	ماده ۱۳۱ ق.م.ا	۳۴
۲۱	۶۳۸	۱۳۷۸/۶/۹	ماده ۱۳۱ ق.م.ا	۳۵
۲۳	۷۳۸	۱۳۹۳/۱۰/۳۰	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۳۶
۲۴	۱۱۸۸	۱۳۳۶/۳/۳۰	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۳۷
۲۵	۶۲۴	۱۳۷۷/۱/۱۸	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۳۷
۲۶	۶۸۵	۱۳۸۴/۱۲/۲۳	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۳۸
۲۷	۶۳۱	۱۳۷۸/۱/۲۴	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۳۸
۲۸	۴۷۱۷	۱۳۴۴/۱۰/۲۹	ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۴۰
۲۹	۳۵	۱۳۶۰/۹/۱۰	ماده ۱۳۸ ق.م.ا	۴۰

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۳۰	۲۵	۱۳۵۵/۱۱/۲۰	ماده ۱۳۸ ق.م.ا	۴۱
۳۱	۶۳۸	۱۳۷۸/۶/۹	ماده ۱۴۶ ق.م.ا	۴۲
۳۲	۲۹۱۱	۱۳۲۸/۱۰/۲۵	مواد ۱۴۶ و ۱۴۷ و ۴۶۶ ق.م.ا	۴۳
۳۳	۳۹	۱۳۶۰/۱۱/۱۲	مواد ۲۱۴ ق.م.ا و مواد ۱۴۷ و ۱۴۸ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ و ماده ۱۴ ق.شکار و صید مصوب ۱۳۶۴	۴۶
۳۴	۶۲۵	۱۳۷۷/۲/۸	مواد ۲۱۴ ق.م.ا و مواد ۱۴۷ و ۱۴۸ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ و ماده ۱۴ ق.شکار و صید مصوب ۱۳۶۴	۴۶
۳۵	۵۲۰	۱۳۶۸/۱۲/۱	ماده ۲۷۶ ق.م.ا	۴۷
۳۶	۵۴۱	۱۳۶۹/۱۰/۴	ماده ۲۷۶ ق.م.ا ماده ۶۵۴ ق.تعزیرات ۱۳۷۰	۴۸
۳۷	۴۶۶۸	۱۳۳۶/۹/۷	ماده ۲۹۰ ق.م.ا	۵۰
۳۸	۳۱	۱۳۶۵/۸/۲۰	ماده ۳۵۴ ق.م.ا	۵۱
۳۹	۶۸۳	۱۳۸۴/۱۰/۱۳	ماده ۳۸۸ ق.م.ا	۵۱
۴۰	۱۰	۱۳۶۲/۴/۵	ماده ۴۴۸ ق.م.ا	۵۲
۴۱	۶۱۹	۱۳۷۶/۸/۶	ماده ۴۴۹ ق.م.ا	۵۳
۴۲	۱۳	۱۳۶۲	ماده ۵۰۴ ق.م.ا	۵۴
۴۳	۵۲۷	۱۳۷۰/۳/۲۸	ماده ۵۲۷ ق.م.ا	۵۴
۴۴	۷۱۷	۱۳۹۰/۲/۶	ماده ۵۲۸ ق.م.ا	۵۵
۴۶	۷۴۰	۱۳۷۶/۸/۶	ماده ۶ ق.م.ا	۵۶
۴۷	۶۹۱	۱۳۸۵/۷/۱۱	ماده ۵۶۸ ق.م.ا	۵۶
۴۸	۱۱۸۸	۱۳۳۶/۳/۳۰	ماده ۵۲۳ و ۵۳۴ و ۵۳۵ ق.تعزیرات و ماده ۱۳۴ ق.م.ا	۵۹
۴۹	۶۸۲	۱۳۸۴/۱۰/۶	ماده ۵۹۵ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۱
۵۰	۷۲۱	۱۳۹۰/۴/۲۱	ماده ۶۴۱ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۱
۵۱	۱۲	۱۳۶۴/۳/۲۰	ماده ۶۰۹ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۲
۵۲	۶۹۸	۱۳۸۶/۱/۲۱	ماده ۶۱۲ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۴
۵۳	۶۴۵	۱۳۷۸/۹/۲۳	ماده ۶۴۰ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۵
۵۴	۶۳۵	۱۳۷۸/۴/۸	ماده ۶۵۵ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۶
۵۵	۵۹۱	۱۳۷۳/۱/۱۶	ماده ۶۷۳ ق.تعزیرات ۱۳۷۵	۶۸

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۵۶	۱۰	۱۳۵۵/۷/۲۱	ماده ۶۸۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۶۹
۵۷	۶۷۲	۱۳۸۳/۱۰/۱	ماده ۶۹۰ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۰
۵۸	۶۸۱	۱۳۸۴/۷/۲۶	ماده ۶۹۰ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۱
۵۹	۶۸۵	۱۳۸۴/۱۲/۲۳	ماده ۶۹۰ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۱
۶۰	۲۹۰	۱۳۵۰/۹/۱۷	ماده ۶۹۶ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۴
۶۱	۶۶۳	۱۳۸۲/۱۰/۲	ماده ۶۹۶ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۴
۶۲	۶۶۸	۱۳۸۳/۷/۱۴	ماده ۶۹۶ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۵
۶۳	۳۲	۱۳۶۵/۸/۲۰	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۶
۶۴	۳۴	۱۳۶۳/۹/۱۲	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۶
۶۵	۵۲۲	۱۳۶۷/۱۲/۲۳	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۷
۶۶	۵۴۰	۱۳۶۹/۸/۲۹	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۷
۶۷	۵۶۳	۱۳۷۰/۳/۲۸	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۸
۶۸	۷۱۷	۱۳۹۰/۲/۶	ماده ۷۱۴ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۸
۶۹	۶۳۸	۱۳۷۸/۶/۹	ماده ۷۱۸ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۷۹
۷۰	۲۳۳	۱۳۴۹/۱۰/۲	ماده ۷۱۸ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۸۰
۷۱	۱۶۷	۱۳۳۴/۲/۳	ماده ۷۱۸ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۸۰
۷۲	۷۲۹	۱۳۹۱/۱۲/۱	ماده ۷۵۷ ق. تعزیرات ۱۳۷۵	۸۱
۷۳	۷۳۶	۱۳۹۳/۹/۴	ماده ۴۴ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲	۸۲
۷۴	۷۲۷	۱۳۹۱/۹/۲۱	ماده ۱ و ۲۱ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰ و ماده ۴۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲	۸۳
۷۵	۶۶۱	۱۳۸۲/۷/۲۲	ماده ۶ قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین دادگستری مصوب ۱۳۵۶ و ماده ۴۴۲ ق.ا.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۸۵
۷۶	۵۸۷	۱۳۷۲/۱۰/۱۴	ماده ۱ و ۶ قانون اصلاح بعضی از مواد قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۵۳	۸۷

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبطه	صفحه
۷۷	۶۲۸	۱۳۷۷/۶/۳۱	ماده ۱ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷	۸۹
۷۸	۵۴۰	۱۳۶۹/۸/۲۹	ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳	۹۰
۷۹	۶۶۳	۱۳۸۲/۱۰/۲	ماده ۱ الی ۴ قانون نحوه اجرای محکومیت های مالی مصوب ۱۳۹۴ مجمع تشخیص مصلحت	۹۱
۸۰	۴۷۱۷	۱۳۴۴/۱۰/۲۹	قانون منع کشت خشخاش و استعمال تریاک مصوب سال ۱۳۳۸	۹۲
۸۱	۶۴۱	۱۳۷۸/۸/۲۵	قانون صدور چک و ق. تجارت و آیین دادرسی مدنی	۹۵
۸۲	۶۸۸	۱۳۸۵/۳/۲	قانون صدور چک و ق. تجارت و آیین دادرسی مدنی	۹۶
۸۳	۵۴۱	۱۳۶۹/۱۰/۴	قانون صدور چک و ق. تجارت و آیین دادرسی مدنی	۹۷
۸۴	۶۴۱	۱۳۷۸/۸/۲۵	قانون صدور چک و ق. تجارت و آیین دادرسی مدنی	۹۷
۸۵	۶۳۳	۱۳۷۸/۲/۱۴	قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱	۹۸
۸۶	۴۳	۱۳۵۱/۸/۱۰	ماده ۱۱۷ قانون ثبت مصوب ۱۳۱۰	۹۹
۸۷	۵۶۹	۱۳۷۰/۱۰/۱۰	اصل ۱۵۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۰
۸۸	۶۵۵	۱۳۸۰/۹/۲۷	اصل ۱۵۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۰
۸۹	۴۰	۱۳۶۰/۱۱/۱۹	اصل ۱۵۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۱
۹۰	۶۷۰	۱۳۸۳/۹/۱۰	اصل ۱۵۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۱
۹۱	۵۷۲	۱۳۷۰/۱۱/۱	اصل ۴۹ قانون اساسی	۱۰۳
۹۲	۶۸۲	۱۳۸۴/۱۰/۶	اصل ۴۹ قانون اساسی	۱۰۳

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۹۳	۷۱۴	۱۳۸۸/۱۲/۱۱	اصل ۳۴ و ۳۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۵
۹۴	۷۲۸	۱۳۹۱/۹/۲۸	قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی مصوب ۱۲/۴/۱۳۷۴ ماده ۴۲۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۰۸
۹۵	۱۲۶۴۶	۱۳۶۰/۴/۳۰	ماده ۱۲ آیین‌نامه دادگاه‌ها و دادسراهای انقلاب مصوب ۱۳۵۸	۱۱۰
۹۶	۷۲۹	۱۳۹۱/۱۲/۱	قانون جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ و ماده ۶۶۵ و ۶۶۶ ق.آ.د.ک الحاقی ۱۳۹۳	۱۱۱
۹۷	۷۳۰	۱۳۹۲/۳/۲۸	ماده ۱ و ۳ قانون حفظ کاربری اراضی ۱۳۴۷ اصلاحی ۱۳۸۵	۱۱۳
۹۸	۷۰۷	۱۳۸۶/۱۲/۲۱	ماده ۱ و ۳ قانون حفظ کاربری اراضی ۱۳۴۷ اصلاحی ۱۳۸۵	۱۱۴
۹۹	۷۲۴	۱۳۹۱/۱/۲۲	ماده ۱ و ۳ قانون حفظ کاربری اراضی ۱۳۴۷ اصلاحی ۱۳۸۵	۱۱۴
۱۰۰	۷۱۳	۱۳۸۸/۱۰/۱۵	ماده ۴۵ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱	۱۱۶
۱۰۱	۶۳۲	۱۳۷۸/۲/۱۴	ماده ۲ لایحه قانونی صید غیر مجاز از دریای خزر ۱۳۵۸	۱۱۹
۱۰۲	۵۲۵	۱۳۶۸/۱/۲۹	ماده ۱۳ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۰
۱۰۳	۵۸۲	۱۳۷۱/۱۲/۲	ماده ۱۵ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۱
۱۰۴	۶۴۹	۱۳۷۹/۷/۵	ماده ۱۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۲
۱۰۵	۶۴۰	۱۳۷۸/۸/۱۸	ماده ۲۱ و ۲۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۴
۱۰۶	۵۲۹	۱۳۶۸/۸/۲	ماده ۲۱ و ۲۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۴
۱۰۷	۷۰۰	۱۳۸۶/۴/۱۲	ماده ۲۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۵
۱۰۸	۲۳۱	۱۳۳۹/۱/۲۷	ماده ۲۸ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۶
۱۰۹	۳۹	۱۳۶۰/۱۱/۱۲	ماده ۱۴۷ و ۱۴۸ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۲۸
۱۱۰	۱۵	۱۳۶۳/۶/۲۸	ماده ۱۹۰ و ۳۴۸ و ۳۸۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۰
۱۱۱	۵۹۸	۱۳۷۴/۲/۱۲	ماده ۱۹۰ و ۳۴۸ و ۳۸۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۰

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۱۱۲	۷۱۴	۱۳۸۸/۱۲/۱۱	ماده ۱۹۰ و ۳۴۸ و ۳۴۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۱
۱۱۳	۳۹۷۶	۱۳۳۵/۱۰/۲۵	ماده ۴۰۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۲
۱۱۴	۶۵۷	۱۳۸۰/۱۲/۱۴	ماده ۲۰۶ و ۲۰۷ و ۲۱۳ و ۲۳۰ ق.آ.د.ک	۱۳۳
۱۱۵	۶۷۹	۱۳۸۴/۵/۱۸	ماده ۲۰۶ و ۲۰۷ و ۲۱۳ و ۲۳۰ ق.آ.د.ک	۱۳۴
۱۱۶	۶۸۰	۱۳۸۴/۵/۲۵	ماده ۲۰۶ و ۲۰۷ و ۲۱۳ و ۲۳۰ ق.آ.د.ک	۱۳۵
۱۱۷	۶۳۷	۱۳۷۸/۶/۲	ماده ۲۴۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۶
۱۱۸	۶۹۰	۱۳۸۵/۵/۳	ماده ۲۷۰ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۷
۱۱۹	۷۱۰	۱۳۸۸/۱/۱۸	ماده ۲۷۱ و ۲۷۲ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۳۸
۱۲۰	۶۶۴	۱۳۸۲/۱۰/۳۰	ماده ۲۷۱ و ۲۷۲ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۰
۱۲۱	۷۰۴	۱۳۸۶/۷/۲۴	ماده ۳۰۲ و ۳۰۳ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۰
۱۲۲	۵۴۱	۱۳۶۹/۱۰/۴	ماده ۳۰۲ و ۳۰۳ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۱
۱۲۳	۶۸۲	۱۳۸۴/۱۰/۶	ماده ۳۰۲ و ۳۰۳ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۱
۱۲۴	۶۵۱	۱۳۷۹/۸/۳	ماده ۳۰۴ و ۳۱۵ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۲
۱۲۵	۶۸۶	۱۳۸۵/۲/۵	ماده ۳۰۴ و ۳۱۵ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۳
۱۲۶	۲۵	۱۳۶۲/۱۱/۵	ماده ۳۰۸ و ۳۱۰ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۴
۱۲۷	۵۵۰	۱۳۶۹/۱۲/۲۱	ماده ۳۰۸ و ۳۱۰ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۵
۱۲۸	۵۴۹	۱۳۶۹/۱۲/۲۱	ماده ۳۱۱ و ۳۱۲ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۶
۱۲۹	۷۰۹	۱۳۸۷/۱۱/۱	ماده ۳۱۳ و ۳۱۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۴۷
۱۳۰	۶۰۵	۱۳۷۵/۱/۱۴	ماده ۳۱۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۱۲ و ۱۴ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ ماده ۲۸ الی ۳۰ ق.آیین دادرسی مدنی	۱۴۹
۱۳۱	۶۶۷	۱۳۸۳/۴/۲۳	ماده ۳۱۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۱۲ و ۱۴ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ ماده ۲۸ الی ۳۰ ق.آیین دادرسی مدنی	۱۵۰

ردیف	شماره رأی	تاریخ تصویب	مواد مرتبط	صفحه
۱۳۲	۶۶۰	۱۳۸۲/۱/۱۹	ماده ۳۱۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۱۲ و ۱۴ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ و ماده ۲۸ الی ۳۰ ق. آیین دادرسی مدنی	۱۵۱
۱۳۳	۶۸۶	۱۳۸۵/۲/۵	ماده ۳۱۷ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۱۲ و ۱۴ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ و ماده ۲۸ الی ۳۰ ق. آیین دادرسی مدنی	۱۵۱
۱۳۴	۵۱۷	۱۳۶۷/۱۱/۱۸	ماده ۴۲۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۵۲
۱۳۵	۵۲۴	۱۳۶۸/۱/۲۹	ماده ۴۲۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۵۳
۱۳۶	۶۰۶	۱۳۷۵/۳/۱	ماده ۲۱ ق. تشکیل دادگا ههای عمومی انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹	۱۵۴
۱۳۷	۵۶۲	۱۳۷۰/۳/۲۸	ماده ۴۳۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۲۱ ق. تشکیل دادگا ههای عمومی انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱	۱۵۵
۱۳۸	۶۰۰	۱۳۷۴/۷/۴	ماده ۴۳۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ ماده ۲۱ ق. تشکیل دادگا ههای عمومی انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱	۱۵۵
۱۳۹	۷۰۶	۱۳۸۶/۹/۲۰	ماده ۵۵۹، ۵۸۷، ۵۸۸، ۶۳۴ و ۶۳۵ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲	۱۵۷

آراء وحدت رویه کیفری

سراغاز

در سیستم قضایی گاهی دیده می‌شود که شعبه‌ای از دادگاه‌ها در خصوص موضوعی براساس ماده قانونی رأیی صادر می‌کند که این رأی با رأیی که از شعبه دیگر در مورد موضوع مشابه صادر شده متفاوت است و برداشت این شعب از موضوع واحد مختلف می‌باشد در چنین مواردی قانونگذار پیش‌بینی کرده که هیأت عمومی دیوانعالی کشور پس از بررسی موضوع و ماده قانونی نظر اکثریت این هیأت را به عنوان یک رأی وحدت رویه اعلام نماید و در واقع ایجاد وحدت رویه قضایی یکی از وظایف دیوانعالی کشور است که در اصل ۱۶۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به آن اشاره شده است. مقنن در ماده ۴۷۱ قانون جدید آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ از چگونگی ایجاد وحدت رویه قضایی، سخن گفته و نحوه درخواست و صدور آن را تبیین نموده است.^۱ آراء وحدت رویه قضایی^۲ از جمله قوانین تفسیری است که از قوانین دیگر رفع ابهام می‌کند و قانون جدید محسوب نمی‌شود.

با این تفسیر مجموعه حاضر که شامل آراء وحدت رویه کیفری پرکاربرد می‌باشد، می‌تواند مورد استفاده دانشجویان و فارغ‌التحصیلان حقوق در آزمون‌های حقوقی و همچنین وکلا، قضات و اساتید محترم حقوق جزا و سایر علاقمندان به این رشته از حقوق، قرار گیرد. در پایان بر خود لازم می‌دانم مراتب قدردانی و تشکر خود را به اساتید دوران تحصیلم در دانشگاه تهران، دانشگاه علامه طباطبایی و همکاران پرتلاش در مؤسسه چتراندیش تقدیم نمایم و از همسرم خانم زهره تک دهقان کارشناس ارشد جزا و جرم شناسی و وکیل دادگستری که اینجانب را در طول نگارش این مجموعه یاری رساند کمال تشکر را دارم.

میثم مختار زاده - شهر یورماه ۱۳۹۴

۱- ماده ۴۷۱ قانون جدید آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲: «هرگاه از شعب مختلف دیوان عالی کشور یا دادگاه‌ها نسبت به موارد مشابه، اعم از حقوقی، کیفری و امور حسبی، با استنباط متفاوت از قوانین، آراء مختلفی صادر شود، رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور، به هر طریق که آگاه شوند، مکلفند نظر هیأت عمومی دیوان عالی کشور را به منظور ایجاد وحدت رویه درخواست کنند. هر یک از قضات شعب دیوان عالی کشور یا دادگاه‌ها یا دادستان‌ها یا وکلای دادگستری نیز می‌توانند با ذکر دلیل از طریق رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور، نظر هیأت عمومی را درباره موضوع درخواست کنند. هیأت عمومی دیوان عالی کشور به ریاست رئیس دیوان عالی یا معاون وی و با حضور دادستان کل کشور یا نماینده او و حداقل سه چهارم رؤسا و مستشاران و اعضاء معاون تمام شعب تشکیل می‌شود تا موضوع مورد اختلاف را بررسی و نسبت به آن اتخاذ تصمیم کنند. رأی اکثریت در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها و سایر مراجع، اعم از قضائی و غیر آن لازم‌الاتباع است؛ اما نسبت به رأی قطعی شده بی‌اثر است. در صورتی که رأی، اجراء نشده یا در حال اجراء باشد و مطابق رأی وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور، عمل انتسابی جرم شناخته نشود یا رأی به جهاتی مساعد به حال محکوم‌علیه باشد، رأی هیأت عمومی نسبت به آراء مذکور قابل تسری است و مطابق مقررات قانون مجازات اسلامی عمل می‌شود.»

۲- آراء وحدت رویه قضایی طبق ماده ۴۷۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ فقط به موجب قانون در رأی وحدت رویه مؤخر قابل تغییر هستند.

آراء وحدت رویه مرتبط با قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲

ماده ۱۰- در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی‌توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود نسبت به جرائم سابق بر وضع آن قانون تا صدور حکم قطعی، مؤثر است. هرگاه به موجب قانون سابق، حکم قطعی لازم الاجراء صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل می‌شود:

الف- اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی‌شود و اگر در جریان اجراء باشد اجرای آن موقوف می‌شود. در این موارد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده است هیچ‌گونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست.

ب- اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق، تخفیف یابد، قاضی اجرای احکام موظف است قبل از شروع به اجراء یا در حین اجراء از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، اصلاح آن را طبق قانون جدید تقاضا کند. محکوم نیز می‌تواند از دادگاه صادرکننده حکم، تخفیف مجازات را تقاضا نماید. دادگاه صادرکننده حکم با لحاظ قانون لاحق، مجازات قبلی را تخفیف می‌دهد. مقررات این بند در مورد اقدام تأمینی و تربیتی که در مورد اطفال بزهکار اجراء می‌شود نیز جاری است. در این صورت ولی یا سرپرست وی نیز می‌تواند تخفیف اقدام تأمینی و تربیتی را تقاضا نماید.

تبصره- مقررات فوق در مورد قوانینی که برای مدت معین و یا موارد خاص وضع شده است، مگر به تصریح قانون لاحق، اعمال نمی‌شود.

رای وحدت رویه شماره ۴۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۲۵

ماده ۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱ [ماده ۱۰ ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲]^۱ که

۱- قاعده عطف بما سبق نشدن قوانین کیفری در اصل ۱۶۹ قانون اساسی نیز پیش‌بینی شده است. اصل ۱۶۹: «هیچ فعلی یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.»

مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی را بر طبق قانونی قرار داده که قبل از وقوع جرم وضع شده باشد منصرف از قوانین و احکام الهی از جمله راجع به قصاص می‌باشد، که از صدر اسلام تشریح شده اند. بنابراین رأی شعبه چهاردهم دیوانعالی کشور که حسب درخواست اولیای دم و به حکم آیه شریفه «و لکم فی الاقصاص حیات یا ولی الالباب» بر این مبنا به قصاص صادر گردیده صحیح تشخیص داده می‌شود، این رأی بر طبق ماده واحده قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوانعالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ قاعده عطف بمسابق نشدن قوانین کیفری منصرف از قوانین و احکام الهی است.

نکته: در خصوص رأی وحدت رویه مذکور و قاعده عطف بمسابق نشدن قوانین کیفری آقای دکتر غلامحسین آماده مستشار قضایی حوزه نظارت قضایی ویژه قوه قضاییه در کتاب خود «نقش رئیس قوه قضاییه در فرآیند کیفری ایران»^۱ بیان می‌دارند که در این رابطه ذکر دو نکته لازم و ضروری است: اولاً- از آنجا که نقض قاعده مورد بحث، حقوق و آزادیهای فردی را به مخاطره انداخته و امنیت قضایی شهروندان را مخدوش می‌نماید لازم است که استثنائات وارده بر آن، به قوانین مساعد به حال متهم، محدود شده و از توسعه آنها به ضرر متهم جداً پرهیز شود.

ثانیاً- اگرچه احکام الهی از آغاز ظهور دین مبین اسلام، لازم الاجرا بوده اند، لکن تسری احکام مذکور، به قبل از پیروزی انقلاب، که به دلیل عدم حاکمیت نظام اسلامی در کشور، قوانین شرعی به نحو شایسته، تبلیغ و اجرا نشده و شائبه جهل به مقررات شرعی نیز از قوت برخوردار است، به لحاظ مغایرت با مصالح عمومی و ایجاد مشکلات اجرایی و نیز ایراد خلدشه به اصل قانونی بودن جرایم و مجازاتها، قابل انتقاد جدی است.

۱- دکتر آماده، غلامحسین، «نقش رئیس قوه قضاییه در فرآیند کیفری ایران»، نشر دادگستر ۱۳۸۷

رأی وحدت رویه شماره ۶۱۶ مورخ ۱۳۷۶/۳/۶

به موجب ماده ۵ قانون راجع به واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب اسفند ماه سال ۱۳۳۶ و تبصره یک آن صادر کنندگان کالا بایستی در موقع صدور، متعهد شوند که ارز حاصل از صادرات خود را به ایران انتقال داده و به بانکهای مجاز دولتی بفروشند و مطابق ماده ۷ قانون مذکور تخلف از مفاد پیمان که اصطلاحاً پیمان یا تعهد ارزی نامیده می‌شود جرم محسوب می‌گردد و ماده ۱۳ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب سال ۷۲ که صادر کنندگان کالا (به استثنای نفت خام و فرآورده‌های پایین دستی آن) را از تعهد ارزی معاف نموده به معنای جرم ندانستن عمل و یا تخفیف در مجازات مقرره نیست تا مشمول ماده ۱۱ قانون مجازات اسلامی گردیده از مجازات معاف شود بلکه صرفاً ناظر به عدم انعقاد پیمان ارزی در همان سال ۷۲ می‌باشد بخصوص که ماده اخیر الذکر عدم اعمال مفاد آن را در مورد قوانینی که برای مدت معین و موارد خاص وضع گردیده با صراحت قید کرده است. علیهذا رأی شعبه ۲۲ دادگاه تجدید نظر استان تهران که متضمن نقض حکم براءت متخلف از تعهد ارزی و محکومیت وی می‌باشد نتیجتاً صحیح و منطبق با موازین قانونی تشخیص می‌شود. این رأی به استناد ماده ۳ اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۳۷ [آماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] صادر گردیده برای کلیه دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ مقررات مربوط به قاعده عطف بماسبق نشدن قوانین کیفری و ماده ۱۰ ق.م.ا در مورد قوانینی که برای مدت معین و یا موارد خاص وضع شده اند اعمال نمی‌شوند مگر اینکه قانون لاحق به این امر تصریح کرده باشد.

رأی وحدت رویه شماره ۷۳۷ مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۱

نظر به اینکه مقررات بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ با توجه به عبارت صدر ماده از جرایم حدود و قصاص انصراف دارد و اختیارات

پیش‌بینی شده برای قاضی اجرای احکام در مورد درخواست اصلاح حکم و یا حق مراجعه محکوم‌علیه به دادگاه برای تخفیف مجازات به نحوی که در بند مذکور مقرر شده است با بند ۷ ماده ۲۷۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مغایرتی نداشته و آن را نسخ ننموده است، لذا محکومان به قصاص نفس که سن آنان در زمان ارتکاب جرم کمتر از هجده سال تمام بوده و احکام قطعی محکومیت آنان قبل از لازم‌الاجراء شدن قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ صادر شده، چنانچه مدعی شمول شرایط مقرر در ماده ۹۱ این قانون باشند به لحاظ اینکه تبدیل و تغییر مجازات به ترتیب مذکور در این ماده مآلاً تخفیف مجازات و تعیین کیفر مساعدتر به حال متهم به‌شمار می‌آید، می‌توانند براساس بند ۷ ماده ۲۷۲ قانون آیین دادرسی مذکور در فوق درخواست اعاده دادرسی نمایند. بنا به مراتب رأی شعبه سی و پنجم دیوان عالی کشور در حدی که با این نظر انطباق دارد به اکثریت آراء صحیح تشخیص می‌گردد. این رأی طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها لازم‌الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ در خصوص جرایم موجب حد و قصاص و دیات اعمال مقررات بند ۷ ماده ۲۷۲ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۷۸ در رابطه با درخواست اعاده دادرسی با وجود تصویب قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و بند ۱۰ ماده ۱۰ این قانون هنوز به قوت خود باقی بود چرا که مقررات این بند از جرایم حدود و قصاص انصراف دارد که البته با وجود ماده ۴۷۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ چنین موردی پیش‌بینی نشده است.

رأی وحدت رویه شماره ۶۳۲ مورخ ۱۳۷۸/۲/۱۴

گرچه به شرح ماده ۲ لایحه قانونی صید غیر مجاز از دریای خزر و خلیج فارس مصوب ۱۳۵۸/۵/۱۵ صید ماهی خاویاری (تاسماهیان) تهیه خاویار همچین عرضه، فروش، حمل، نگهداری و صدور آنها بدون اجازه شرکت سهامی شیلات ایران

ممنوع اعلام و تصریح گردیده مرتکبین قاچاق تعقیب و مجازات می‌شوند لکن چون مقررات بند «د» ماده ۲۲ قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴ مجلس شورای اسلامی که از تاریخ ۱۳۷۴/۸/۱ لازم الاجراء شده از نظر مجازات اخف از مجازات مقرر در ماده یک اصلاحی قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۹ می‌باشد و از جهات دیگر هم مساعد به حال مرتکب است بنابراین به حکم ماده ۱۱ قانون مجازات اسلامی مصوب مرداد ماه ۱۳۷۰ [ماده ۱۰ ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲] در مورد جرایم سابق بر وضع قانون مذکور تا صدور حکم قطعی موثر خواهد بود و از آنجا که مطلق واژه دادگاه مذکور در قسمت اخیر بند «د» ماده ۲۲ قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴ مقید به قید انقلاب نیست و ظهور در دادگاه‌های عمومی دارد و مقررات مواد ۱ و ۳ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب هم این مطلب را تأیید می‌نماید بنا بر مراتب دادنامه شماره ۷۵/۴/۳۱-۳۵۵ شعبه اول دادگاه تجدیدنظر استان مازنداران که به شرح آن در مقام حل اختلاف به صلاحیت دادگاه عمومی بندر ترکمن اظهار نظر شده به اکثریت آراء نتیجتاً صحیح و منطبق با موازین قانونی تشخیص می‌شود این رأی بر طبق ماده ۳ از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۳۷/۵/۱ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

نکته: رأی وحدت رویه شماره ۶۳۲ مورخ ۱۳۷۸/۲/۱۴ علاوه بر بیان استثناء قاعده عطف بماسبق شدن قوانین کیفری و مقررات بند «ب» ماده ۱۰ ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲ در خصوص صلاحیت دادگاه‌ها با توجه به اصل ۱۵۹ قانون اساسی به این نکته اشاره دارد که باید اصل را بر صلاحیت دادگاه‌های عمومی قرار داد.

رأی وحدت رویه شماره ۷۳۰ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۸ (نمونه بارز قاعده عطف بماسبق نشدن قوانین کیفری)

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۸۵/۸/۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب

۱۳۷۴/۳/۳۱ که دادگاه را مکلف کرده ضمن صدور حکم مجازات برای مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغ‌های موضوع این قانون که به صورت غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) اصلاحی ۱۳۸۵/۸/۱ ماده (۱) قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، حکم بر قلع و قمع بنا نیز صادر نماید با توجه به اینکه قلع و قمع بنا جزء لاینفک حکم کیفری است، نسبت به جرایم واقع شده پیش از لازم‌الاجرا شدن آن ماده حاکمیت ندارد. بنابراین رأی شعبه ششم دادگاه تجدیدنظر استان همدان که با این نظر انطباق دارد به اکثریت آراء صحیح و قانونی تشخیص می‌شود. این رأی طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها لازم‌الاتباع است.»

ماده ۱۷- دیه اعم از مقدر و غیرمقدر، مالی است که در شرع مقدس برای ایراد جنایت غیر عمدی بر نفس، اعضاء و منافع و یا جنایت عمدی در مواردی که به هر جهتی قصاص ندارد به موجب قانون مقرر می‌شود.

رأی وحدت رویه شماره ۵۶۳ مورخ ۱۳۷۰/۳/۲۸

نظر به ماده اول قانون دیات مصوب ۲۴ آذر ماه ۱۳۶۱ [ماده ۱۷ و مواد ۴۴۸ الی ۴۵۳ ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲] مقرر می‌دارد «دیه مالی است که به سبب جنایت بر نفس یا عضو به مجنی‌علیه یا به اولیاء دم اوداده می‌شود.» و با توجه به مفهوم مخالف جمله ذیل تبصره ماده ۱۶ قانون تشکیل دادگاه‌های کیفری یک و دو و شعب دیوان عالی کشور مصوب تیرماه ۱۳۶۸ چنانچه بر اثر تصادم بین دو وسیله نقلیه موتوری رانندگان آنها فوت شوند و تعقیب کیفری راننده متخلف موقوف باشد رسیدگی به دعوی اولیاء دم یکی از راننده‌ها علیه ورثه راننده دیگر از آن جا که جنبه مالی دارد در صلاحیت دادگاه‌های حقوقی است. بنابراین رأی شعبه چهارم دیوان عالی کشور که بر اساس این نظر صادر شده صحیح تشخیص می‌شود این رأی بر طبق ماده واحده قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱

ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ دیوانعالی کشور بر جنبه مالی بودن مجازات دیه مهر تأیید زده است.^۱

ماده ۲۷- مدت حبس از روزی آغاز می‌شود که محکوم، به موجب حکم قطعی لازم‌الاجراء حبس می‌گردد. در صورتی که فرد، پیش از صدور حکم به علت اتهام یا اتهاماتی که در پرونده مطرح بوده بازداشت شده باشد، مدت بازداشت قبلی در حکم محاسبه می‌شود. در صورتی که مجازات مورد حکم، شلاق تعزیری یا جزای نقدی باشد، هر روز بازداشت، معادل سه ضربه شلاق یا سیصد هزار (۳۰۰۰۰۰) ریال است. چنانچه مجازات متعدد باشد به ترتیب نسبت به حبس، شلاق و جزای نقدی محاسبه می‌گردد.

رأی وحدت رویه شماره ۶۵۴ مورخ ۱۳۸۰/۷/۱۰

به موجب تبصره ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ [ماده ۲۷ ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲] دادگاه مکلف است که ایام بازداشت قبلی محکوم علیه در پرونده مورد حکم را از مجازات‌های تعزیری و یا بازدارنده کسر نماید و چون حبس و جزای نقدی هر دو یک نوع از مجازات‌های تعزیری و بازدارنده می‌باشند و عدم محاسبه و مرعی نداشتن ایام بازداشت قبلی برخلاف حقوق و آزادی‌های فردی است علیهذا به حکم تبصره مذکور کسر مدت بازداشت از محکومیت جزای نقدی و احتساب و تبدیل آن به جزای نقدی قانونی است. بنا به مراتب رأی شعبه دوم دادگاه نظامی یک فارس به شماره ۵۹۱ مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۳ که به این نظر انطباق دارد به اکثریت آراء اعضاء هیأت عمومی دیوان عالی کشور صحیح و منطبق با موازین شرعی و قانونی تشخیص می‌گردد. این رأی مستنداً به ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها لازم‌الاتباع است.

۱- در خصوص ماهیت دیه و نظرات مختلف فقها و حقوقدانان در این رابطه مراجعه شود به: ۱. میثم مختارزاده، کتاب قانون‌یار جزای عمومی، انتشارات چتر دانش ۱۳۹۴ ذیل ماده ۱۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲. ۲. دکتر بابایی، ایرج، مقاله جبران خسارت ناشی از صدمات بدنی در حقوق مسئولیت مدنی ایران سال دهم شماره ۲۴، تابستان ۱۳۸۷

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ احتساب ایام بازداشت قبلی^۱ در مورد محکومیت جزای نقدی که مورد حکم دادگاه قرار گرفته است. در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ علاوه بر جزای نقدی در مورد مجازات‌های جایگزین حبس نیز محاسبه ایام بازداشت قبلی پیش‌بینی شده است.

ماده ۳۷- در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف، دادگاه می‌تواند مجازات تعزیری را به نحوی که به حال متهم مناسبتر باشد به شرح ذیل تقلیل دهد یا تبدیل کند:

الف- تقلیل حبس به میزان یک تا سه درجه

ب- تبدیل مصادره اموال به جزای نقدی درجه یک تا چهار

پ- تبدیل انفصال دائم به انفصال موقت به میزان پنج تا پانزده سال

ت- تقلیل سایر مجازات‌های تعزیری به میزان یک یا دو درجه از همان نوع یا انواع دیگر

ماده ۳۸- جهات تخفیف عبارتند از:

الف- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی.

ب- همکاری مؤثر متهم در شناسایی شرکا یا معاونان، تحصیل ادله یا کشف اموال و اشیاء حاصله از جرم یا به کار رفته برای ارتکاب آن.

پ- اوضاع و احوال خاص مؤثر در ارتکاب جرم، از قبیل رفتار یا گفتار تحریک آمیز بزه دیده یا وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتکاب جرم.

ت- اعلام متهم قبل از تعقیب یا اقرار مؤثر وی در حین تحقیق و رسیدگی.

ث- ندامت، حسن سابقه و یا وضع خاص متهم از قبیل کهولت یا بیماری.

ج- کوشش متهم به منظور تخفیف آثار جرم یا اقدام وی برای جبران زیان ناشی از آن.

چ- خفیف بودن زیان وارده به بزه دیده یا نتایج زیانبار جرم.

۱- الف- ماده ۵۱۵ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: مدت تمام کیفرهای حبس از روزی شروع می‌شود که محکوم‌علیه به موجب حکم قطعی لازم‌الاجراء، حبس شود. چنانچه محکوم‌علیه پیش از صدور حکم به علت اتهام یا اتهاماتی که در همان پرونده مطرح بوده تحت‌نظر یا بازداشت شده باشد، مدت بازداشت قبلی از میزان حبس او کسر می‌شود. تبصره- اگر مدت زمان تحت‌نظر یا بازداشت شدن متهم کمتر از بیست و چهار ساعت باشد، در احتساب ایام بازداشت، یک روز محاسبه می‌شود. ب- ماده ۵۱۶ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: در مورد محکومیت به مجازات‌های جایگزین حبس، شلاق و جزای نقدی، ایام بازداشت قبلی موضوع ماده (۵۱۵) به شرح زیر محاسبه می‌شود: الف- به ازای هر روز بازداشت قبلی، یک روز جزای نقدی روزانه، هشت ساعت خدمات عمومی و پنج روز از دوره مراقبت کسر می‌شود. ب- در مورد محکومیت به شلاق به عنوان مجازات تعزیری به ازاء هر روز بازداشت قبلی، سه ضربه از شلاق کسر می‌شود. پ- در مورد محکومیت به جزای نقدی، مطابق مقررات فصل مربوط به نحوه اجرای محکومیت‌های مالی اقدام می‌شود.

ح- مداخله ضعیف شریک یا معاون در وقوع جرم.

تبصره ۱- دادگاه مکلف است جهات تخفیف مجازات را در حکم خود قید کند.

تبصره ۲- هرگاه نظیر جهات مندرج در این ماده، در مواد خاصی پیش بینی شده باشد، دادگاه نمی‌تواند به موجب همان جهات، مجازات را دوباره تخفیف دهد.

تبصره ۱ ماده ۱ ق. تشدید کلاهبرداری و اختلاس- در کلیه موارد مذکور در این ماده، در صورت وجود جهات و کیفیات مخففه، دادگاه می‌تواند با اعمال ضوابط مربوط به تخفیف، مجازات مرتکب را فقط تا حداقل مجازات مقرر در این ماده (حبس) و انفصال ابد از خدمات دولتی، تقلیل دهد ولی نمی‌تواند به تعلیق اجرای کیفر، حکم دهد.

رأی وحدت رویه شماره ۶۲۸ مورخ ۱۳۷۷/۶/۳۱

نظر به اینکه کیفر حبس مقرر در ماده یک قانون تشدید مجازات ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی حداقل یک سال و حداکثر ۷ سال تعیین شده و به موجب تبصره یک ماده مرقوم، در صورت وجود علل و کیفیات مخففه دادگاه‌ها مجازند میزان حبس را تا حداقل مدت مقرر تخفیف دهند، تمسک به ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی [ماده ۳۷ ق.م.ا.م. مصوب ۱۳۹۲] و تعیین حبس کمتر از حد مقرر در مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی مغایر با موازین قانونی است، علیهذا رأی شعبه پنجم دادگاه تجدید نظر مرکز استان تهران که مطابق باین نظر می‌باشد، به نظر اکثریت اعضاء هیأت عمومی دیوان عالی کشور صحیح و موجه تشخیص و تأیید می‌شود. این رأی به استناد ماده ۳ از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب تیرماه ۱۳۳۷ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک. مصوب ۱۳۹۲] برای دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ با توجه به تبصره ۱ ماده ۱ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و ... که امکان تخفیف تا حداقل مقرر

وجود دارد. دیگر تمسک به ماده ۳۷ ق.م.ا مجاز نیست.

ماده ۵۴- هرگاه محکوم از تاریخ صدور قرار تا پایان مدت تعلیق، مرتکب یکی از جرایم عمدی موجب حد، قصاص، دیه یا تعزیر تا درجه هفت شود، پس از قطعیت حکم اخیر، دادگاه قرار تعلیق را لغو و دستور اجرای حکم معلق را نیز صادر و مراتب را به دادگاه صادر کننده تعلیق اعلام می‌کند. دادگاه به هنگام صدور قرار تعلیق به طور صریح به محکوم اعلام می‌کند که اگر در مدت تعلیق مرتکب یکی از جرایم فوق شود، علاوه بر مجازات جرم اخیر، مجازات معلق نیز درباره وی اجراء می‌شود.

رأی وحدت رویه شماره ۶۷۱ مورخ ۱۳۸۳/۹/۱۷

ماده ۳۳ ق.م.ا، [ماده ۵۴ ق.م.ا] الغای قرار تعلیق اجرای مجازات را در صورت ارتکاب جرم جدید در مدت تعلیق، موکول بر این دانسته است که جرم جدید مستوجب محکومیت مذکور در ماده ۲۵ ق.م.ا [ماده ۵۴ ق.م.ا] باشد. نظر به اینکه بزه فرار از خدمت، برای بار دوم، در شمار شرایط مندرج در ماده ۲۵ قانون مرقوم نیست، لذا لغو قرار تعلیق اجرای حکم مجازات در این مورد فاقد مبنای قانونی است. بنابراین به نظر اکثریت اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، رأی شعبه سی و یکم دیوان عالی کشور که با این نظر مطابقت دارد نتیجتاً صحیح و منطبق بر موازین قانونی است. این رأی طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ بزه فرار از خدمت^۱ جزء جرایم مندرج در ماده ۵۴ ق.م.ا نمی‌باشد.

نکته: لازم به ذکر است رأی وحدت رویه مذکور در حد مغایرت با ماده ۵۴

۱- «بزه فرار از خدمت» جزء جرایمی است که رسیدگی به آن در صلاحیت دادگاه نظامی است. تصریح به این نکته به این دلیل است که بزه «غیبت از خدمت» که در صلاحیت دادگاه کیفری ۲ شبیه این عنوان مجرمانه است به نظر می‌رسد در فرار از خدمت شخص وارد سیستم نظامی کشور شده در حالی که هنوز در غیبت از خدمت شخص جهت خدمت مقدس سربازی وارد سیستم نظامی نشده است.

ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲ منسوخ است.^۱

رای وحدت رویه شماره ۳۴ مورخ ۱۳۵۹/۱۲/۲

طبق ماده ۱۰ قانون تعلیق اجرای مجازات [ماده ۵۴ ق.م.ا] در صورتی که اجرای حکم مجازات کسی معلق و قطعی شده باشد و محکوم علیه از تاریخ صدور حکم تعلیق در مدتی که از طرف دادگاه مقرر گردیده مرتکب بزه می شود که منتهی به محکومیت قطعی مؤثر او گردد تعلیق اجرای مجازات از طرف دادگاه لغو می شود تا علاوه بر مجازات جرم اخیر کیفر معلق نیز درباره او اجرا گردد و نظر به اینکه حکم خاص موضوع این ماده منصرف از موارد تعدد جرم است که ترتیب آن در صورتی که اجرای بعضی از محکومیت ها معلق شده باشد در ماده ۱۶ قانون تعلیق اجرای مجازات معین گردیده است لذا مقررات بند «ب» ماده ۳۲ قانون مجازات عمومی [ماده ۱۳۴ ق.م.ا مصوب ۱۳۹۲] که ناظر به قواعد مربوط به تعدد جرم است در موارد مشمول ماده ۱۰ قانون تعلیق اجرای مجازات قابل اعمال نخواهد بود و رأی شعبه ۱۲ دیوان عالی کشور با توجه به اینکه بزه ثانوی منتهی به صدور حکم محکومیت قطعی و مؤثر گردیده صحیح و موجه تشخیص می شود، این رأی به موجب ماده واحده قانون مربوط به رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه ها لازم الاتباع است.

به طور خلاصه می توان گفت ◀ ارتکاب جرایم موضوع ماده ۵۴ ق.م.ا یا ماده ۱۰ قانون تعلیق اجرای مجازات مصوب ۱۳۴۶ و به تبع آن اجرای حکم محکومیت + اجرای حکم معلق ▶ منصرف از مقررات مربوط به تعدد جرم است.

ماده ۱۰ قانون تعلیق اجرای مجازات مصوب ۱۳۴۶: اگر کسی که مجازات او معلق شده از تاریخ صدور حکم تعلیق در مدتی که از طرف دادگاه مقرر

۱- مجموعه قوانین و مقررات جرایم و مجازات ها، جلد اول، چاپ هشتم، انتشارات معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری، آبان ۱۳۹۲

شده مرتکب جنحه یا جنایت جدیدی شود به محض قطعی شدن حکم اخیر و مشروط به اینکه محکومیت جنحه جدید محکومیت مؤثر باشد تعلیق اجرای مجازات سابق ملغی خواهد شد و باید دادگاهی که حکم تعیق را صادر کرده الغای آن را اعلام دارد تا حکم معلق نیز درباره محکوم علیه اجرا گردد.

ماده ۵۷- در حبس‌های تعزیری درجه پنج تا هفت دادگاه صادر کننده حکم قطعی می‌تواند مشروط به گذشت شاکی و سپردن تأمین مناسب و تعهد به انجام یک فعالیت شغلی، حرفه‌ای، آموزشی، حرفه‌آموزی، مشارکت در تداوم زندگی خانوادگی یا درمان اعتیاد یا بیماری که در فرآیند اصلاح یا جبران خسارت وارد بر بزه‌دیده مؤثر است، محکوم را با رضایت خود او، تحت نظام نیمه آزادی قرار دهد. همچنین محکوم می‌تواند در طول دوره تحمل مجازات در صورت دارا بودن شرایط قانونی، صدور حکم نیمه آزادی را تقاضا نماید و دادگاه موظف به رسیدگی است.

ماده ۵۸- در مورد محکومیت به حبس تعزیری، دادگاه صادر کننده حکم می‌تواند در مورد محکومان به حبس بیش از ده سال پس از تحمل نصف و در سایر موارد پس از تحمل یکسوم مدت مجازات به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام با رعایت شرایط زیر حکم به آزادی مشروط را صادر کند:

الف- محکوم در مدت اجرای مجازات همواره از خود حسن اخلاق و رفتار نشان دهد.
ب- حالات و رفتار محکوم نشان دهد که پس از آزادی، دیگر مرتکب جرمی نمی‌شود.
پ- به تشخیص دادگاه محکوم تا آنجا که استطاعت دارد ضرر و زیان مورد حکم یا مورد موافقت مدعی خصوصی را بپردازد یا قراری برای پرداخت آن ترتیب دهد.
ت- محکوم پیش از آن از آزادی مشروط استفاده نکرده باشد.
انقضای مواعد فوق و همچنین مراتب مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده پس از گزارش رئیس زندان محل به تأیید قاضی اجرای احکام می‌رسد. قاضی اجرای احکام موظف است مواعد مقرر و وضعیت زندانی را درباره تحقق شرایط مذکور بررسی و در صورت احراز آن، پیشنهاد آزادی مشروط را به دادگاه تقدیم نماید.

رأی وحدت رویه شماره ۷۳۱ مورخ ۱۳۹۲/۸/۲۸

مقررات مربوط به پیشنهاد آزادی مشروط ناظر به اجرای احکام قطعی و لازم الاجراست و اظهار نظر قانونی در خصوص مورد هم علی الاصول با دادگاه صادر کننده حکم قطعی (اعم از بدوی یا تجدیدنظر) خواهد بود. هم چنان که در مقررات نیمه آزادی موضوع ماده ۵۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نیز این امر مورد تصریح قرار گرفته است، لذا رأی شعبه نوزدهم دادگاه تجدیدنظر استان تهران در حدی که با این نظر انطباق دارد صحیح و قانونی تشخیص می‌گردد. این رأی مطابق ماده ۲۷۰ قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها لازم‌الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ دادگاه صادر کننده حکم قطعی مرجع اظهار نظر نسبت به مقررات آزادی مشروط^۱ می‌باشد.

ماده ۹۷- عفو عمومی که به موجب قانون در جرائم موجب تعزیر اعطاء می‌شود، تعقیب و دادرسی را موقوف می‌کند. در صورت صدور حکم محکومیت، اجرای مجازات موقوف و آثار محکومیت نیز زائل می‌شود.

ماده ۹۸- عفو، همه آثار محکومیت را منتفی می‌کند، لکن تأثیری در پرداخت دیه و جبران خسارت زیان دیده ندارد.

رأی وحدت رویه شماره ۲۴/۵۹ مورخ ۱۳۵۹/۱۲/۹

آثار محکومیت کیفری که شامل مجازات‌های تبعی نیز می‌باشد طبق ماده ۵۵ قانون

۱- نظر به اینکه حبس دائم جز حبس‌هایی است که بیش از ده سال می‌باشد در خصوص اینکه این نوع حبس مشمول مقررات آزادی مشروط می‌شود یا خیر؟ (به نکته ۲ ماده ۵۸ ق. یار جزای عمومی چتر دانش) تألیف میثم مختارزاده مراجعه شود.

مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ [ماده ۹۷ قانون مجازات اسلامی] با تصویب قانون عفو عمومی زائل می‌گردد، بنابراین محکومیت‌های گیرفی مربوط به قبل از تصویب (لایحه قانونی عفو عمومی متهمان و محکومان جزایی مصوب ۱۳۵۸) در صورتی که بزه‌های موضوع این محکومیت‌ها از مستثنیات مصرّحه در لایحه قانونی مذکور نباشد فاقد آثار گیرفی بوده و در صورت ارتکاب بزه جدید از ناحیه محکوم علیه رعایت مقررات مربوط به تکرار جرم جایز نیست و رأی شعبه دیوانعالی کشور که بر اساس این نظر صادر شده صحیح و موجه تشخیص می‌گردد. این رأی بر طبق ماده واحده قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوانعالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ بر اساس عفو عمومی اجرای مجازات موقوف و آثار محکومیت نیز زائل می‌شود.

نکته: با توجه به اطلاق واژه «عفو» ماده ۹۸ ق.م. مصوب ۱۳۹۲ برخی از حقوقدانان معتقدند که به منظور قانونگذار هم عفو عمومی و هم عفو خصوصی است اما باید توجه داشت که با توجه به ماده ۹۷ ق.م. و دکتترین حقوقی که عفو مندرج در ماده ۹۸ این قانون به عفو عمومی انصراف دارد.

رأی وحدت رویه شماره ۲۵/۵۹ مورخ ۱۳۵۹/۱۲/۹

نظر به اینکه در لایحه قانونی عفو عمومی متهمان و محکومان جزایی مصوب ۱۳۵۸ از طرف قانونگذار عنوان عفو عمومی اختیار گردیده و علی‌الاصول کلیه کسانی که قبل از تاریخ تصویب لایحه قانونی مذکور مرتکب بزه‌ی شده‌اند جز در مواردی که صریحاً در قانون مستثنی گردیده مشمول عفو عمومی می‌باشند و نظر به اینکه وقتی متهمی که مورد تعقیب قرار گرفته یا محکوم گردیده از عفو عمومی استفاده می‌کند منطقاً متهمی که مورد تعقیب واقع نشده است نیز مشمول عفو عمومی خواهد بود. بنابراین هرگاه بزه‌ی قبل از تاریخ تصویب لایحه قانونی عفو عمومی متهمان و محکومان جزایی واقع شده و تعقیب مرتکب بعد از تاریخ مذکور در

مراجع قضایی به عمل آمده باشد در صورتی که موضوع اتهام از موارد مستثنی در قانون نباشد مشمول عفو عمومی شمرده می‌شود. و رأی شعبه دوم دیوانعالی کشور که بر مبنای این نظر صادر شده صحیح و موجه تشخیص می‌گردد. این رأی بر طبق ماده واحده قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوانعالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

به طور خلاصه می‌توان گفت ◀ بر اساس عفو عمومی اجرای مجازات موقوف و آثار محکومیت نیز زائل می‌شود.

ماده ۱۰۰- در جرائم تعزیری قابل گذشت، گذشت شاکی یا مدعی خصوصی حسب مورد موجب موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات است.

تبصره ۱- جرائم قابل گذشت، جرائمی می‌باشند که شروع و ادامه تعقیب و رسیدگی و اجرای مجازات، منوط به شکایت شاکی و عدم گذشت وی است.

تبصره ۲- جرائم غیر قابل گذشت، جرائمی می‌باشند که شکایت شاکی و گذشت وی در شروع به تعقیب و رسیدگی و ادامه آنها و اجرای مجازات تأثیری ندارد.

تبصره ۳- مقررات راجع به گذشت، شاکی در مورد مجازات‌های قصاص نفس و عضو، حدقذف و حدسرقت همان است که در کتاب دوم «حدود» و سوم «قصاص» این قانون ذکر شده است. گذشت شاکی در سایر حدود تأثیری در سقوط و تخفیف مجازات ندارد.

ماده ۱۰۱- گذشت باید منجز باشد و به گذشت مشروط و معلق در صورتی ترتیب اثر داده می‌شود که آن شرط یا معلق علیه تحقق یافته باشد. همچنین عدول از گذشت، مسموع نیست.

تبصره ۱- گذشت مشروط یا معلق مانع تعقیب، رسیدگی و صدور حکم نیست، ولی اجرای مجازات در جرائم قابل گذشت منوط به عدم تحقق شرط یا معلق علیه است. در این صورت، محکوم علیه با قرار تأمین مناسب آزاد می‌شود.

تبصره ۲- تأثیر گذشت قیم اتفاقی، منوط به تأیید دادستان است.

ماده ۱۰۲- هرگاه متضررین از جرم، متعدد باشند تعقیب جزائی با شکایت هر یک از آنان شروع می‌شود ولی موقوفی تعقیب، رسیدگی و اجرای مجازات موکول به گذشت تمام کسانی است که شکایت کرده‌اند.

تبصره- حق گذشت، به وراث قانونی متضرر از جرم، منتقل و در صورت گذشت همگی وراث حسب مورد تعقیب، رسیدگی یا اجرای مجازات موقوف می‌گردد.

ماده ۱۰۳- چنانچه قابل گذشت بودن جرمی در قانون تصریح نشده باشد، غیرقابل گذشت محسوب می‌شود مگر اینکه از حق الناس بوده و شرعاً قابل گذشت باشد.

ماده ۱۰۴- علاوه بر جرایم تعزیری مندرج در کتاب دیات و فصل حد قذف این قانون و جرائمی که به موجب قوانین خاص قابل گذشت می‌باشند، جرائم مندرج در قسمت اخیر ماده (۵۹۶) و مواد (۶۰۸)، (۶۲۲)، (۶۳۲)، (۶۳۳)، (۶۴۲)، (۶۴۸)، (۶۶۸)، (۶۶۹)، (۶۷۶)، (۶۷۷)، (۶۷۹)، (۶۸۲)، (۶۸۴)، (۶۸۵)، (۶۹۰)، (۶۹۲)، (۶۹۴)، (۶۹۷)، (۶۹۸)، (۶۹۹) و (۷۰۰) از کتاب پنجم «تعزیرات» نیز، قابل گذشت محسوب می‌شوند.

رأی وحدت رویه شماره ۲۴ مورخ ۱۳۵۴

نظر به اینکه افتادن یک دندان عرفاً نقص عضو تلقی نمی‌گردد لذا با وجود گذشت شاکی خصوصی در مورد شمول بند ۱ تبصره ۲ ماده ۱ قانون تسریع دادرسی و اصلاح قسمتی از قوانین آیین دادرسی کیفری عمومی مصوب دوم بهمن ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و دو شمسی بوده و قابل گذشت می‌باشد. این رأی به استناد ماده سوم از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۳۷ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

رأی وحدت رویه شماره ۵۲۵ مورخ ۱/۲۹/۱۳۶۸

نظر به ماده ۸ قانون آیین دادرسی کیفری که موقوفی تعقیب امر جزایی را با شرایط

خاصی تجویز نموده که از آن جمله صلح و سازش طرفین در جرایم قابل گذشت است و با توجه به اینکه مطالبه نفقه زوجه از حقوق الناس می‌باشد لذا تا زمانی که گذشت زوجه از تعقیب شکایت جزایی احراز نشود دعوی کیفری قابل رسیدگی خواهد بود و رأی شعبه ۱۲ دیوان عالی کشور که با این نظر مطابقت دارد صحیح تشخیص می‌شود. این رأی بر طبق ماده واحده قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

رأی وحدت رویه شماره ۵۹۱ مورخ ۱۳۷۳/۱/۱۶

خیانت در امانت از جرایم مضر به حقوق خصوصی و مصالح عمومی است. رضایت مدعی خصوصی یا استرداد شکایت موضوع حق الناس را در جرم مزبور منتفی می‌سازد لیکن به ضرورت مصلحت جامعه و حفظ نظم عمومی تعزیر شرعی یا حکومتی مجرم لازم است. بنابراین رأی شعبه ۱۴۸ دادگاه کیفری یک تهران که در نتیجه با این نظر مطابقت دارد صحیح تشخیص می‌شود. این رأی بر طبق ماده ۳ از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۳۷ [ماده ۴۷۱ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲] از طرف دادگاه‌ها باید در موارد مشابه پیروی شود.

بحث مبدأ مرور زمان

ماده ۱۰۵- مرور زمان، در صورتی تعقیب جرائم موجب تعزیر را موقوف می‌کند که از تاریخ وقوع جرم تا انقضای مواعد زیر تعقیب‌نشده یا از تاریخ آخرین اقدام تعقیبی یا تحقیقی تا انقضای این مواعد به صدور حکم قطعی منتهی نگردیده باشد:

الف- جرائم تعزیری درجه یک تا سه با انقضای پانزده سال

ب- جرائم تعزیری درجه چهار با انقضای ده سال

پ- جرائم تعزیری درجه پنج با انقضای هفت سال

ت- جرائم تعزیری درجه شش با انقضای پنج سال

ث- جرائم تعزیری درجه هفت و هشت با انقضای سه سال.